

Turkish Studies Language and Literature

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 1375-1393

DOI: 10.29228/TurkishStudies.25324

ISSN: 2667-5641

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 24.07.2019

✓ Accepted/Kabul: 30.09.2019

✍ Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (08.09.2019)-Referee 2 (28.09.2019)

This article was checked by iThenticate.

ÇEVİRİ SÜRECİNDE GOOGLE TRANSLATE KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Cem ODACIOĞLU*

ÖZ

Günümüz koşullarında çevirmenlerin çeviri sürecinde yararlandıkları ve süreci kolaylaştıran pek çok alternatif çeviri aracı ortaya çıkmaktadır. Bunda sürekli gelişen çeviri araçlarının ve dijital teknolojilerin önemi büyüktür. Bu araçların yanı sıra en son teknolojiyle donatılmış nöral makine çevirisi sistemleri gibi yeni çeviri sistemleri de geliştirilmeye devam etmektedir. Klasik araçlara alternatif olarak geliştirilen bu yeni çeviri sistemleri sürecin daha hızlı, daha kolay ve daha üretken tamamlanması adına olumlu bir adım olarak görünmektedir. Ancak söz konusu araçlar çevirmenin çeviri sürecinde daha detaylı bir araştırma ve tutarlı bir çeviri metin üretmesini sağlayabilecekleri gibi bazı açılardan çeviride anlam karmaşası, çeviri kalitesi vb. olumsuzluklara da neden olabilmektedir. Bu çalışmada çeviri sürecinde *Google Translate* kullanımı 10 katılımcı çevirmenin katıldığı bir anket üzerinden değerlendirilmiştir. Bu şekilde *Google Translate* motorunun çeviri sürecinde kullanımının olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılarak aynı zamanda çeviri sürecinde bu araca başvurma hangi açılardan etik olup olmadığı da tartışılmıştır. Çalışmada 10 katılımcıya ulaşılmasına rağmen elde edilen sonuçların gelişen literatür araştırıldığında yeterli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle bu çeviri aracının çeviri sürecinde kullanımına yönelik bakış açıları ortaya çıkarılmak istenmiştir. Çeviribilim alanında yürütülen söz konusu çalışmanın benzeri çalışmalara katkı yapması umularak ilgili literatürü de zenginleştirmesi hedefler arasındadır. Zira özellikle bu çalışma çeviri sürecinde *Google Translate* kullanımına bir standart getirebilir.

Anahtar Kelimeler: *Google Translate*, *Google Çeviri*, çeviri süreci, çeviri motoru, etik, etik meselesi.

* Dr. Öğr. Üyesi. Bartın Üniversitesi, Çeviribilim (İngilizce), E-posta: cemodacioglu@bartin.edu.tr

AN EVALUATION OF THE USE OF GOOGLE TRANSLATE IN THE TRANSLATION PROCESS

ABSTRACT

In today's conditions, there are many alternative translation tools that help translators in the translation process and facilitate the translational action. Continuously developing translation tools and digital Technologies in general play a great role at this point. These tools and also new translation like neural machine translation systems equipped with the latest technologies continue to be developed day by day. These new translation systems that have been developed as an alternative tools to classical translation tools seem to be a positive step for the translation process to be completed faster, easier and more productively. However, though such tools may enable the translator to do a more detailed research and produce a coherent translated text in the translation process, they may also cause translation to be more confusing and may lower the translation quality and so forth. In this study, the use of *Google Translate* in the translation process was evaluated through a questionnaire attended by 10 participant translators to find out the positive and negative aspects of using this tool in the translation process by also discussing ethical issues. Though we can reach 10 translators to assess *Google Translate*, it is thought that this number is enough to reach general results as to the use of this translation tool when considered the developing literature. In this way, user perspectives on *Google Translate* were able to be acquired in a reasonable way. Last but not least, we also believe that this study carried out within Translation Studies is useful for similar research and is a gain to the related literature. Because this study may contribute to standardisation of *Google Translate* in the process of translating.

STRUCTURED ABSTRACT

The study which was carried out on ten translators by asking them some questions for the assessment of the use of *Google Translate* as a translation tool during the translation process found out that this brand of neural machine translation system have some positive and negative sides and it should be approached in terms of ethical issues as well. First of all, *Google Translate* is a neural machine translation system that can be used as a dictionary and an helpful translation tool enabling translator to access unknown terminologies and equivalent terms in a fast way which means time saving.

It is also certain that the use of *Google Translate* throughout the translation process is beneficial in the translation of technical texts which have a characteristics of repetitive words since the use of repetitive words in such texts increase the consistency between source and target texts. Therefore, it can be said that *Google Translate* as a neural machine translation system gives remarkable results in translations of technical texts. This tool may also be used as a parallel text during the terminology research contributing to the translation of equivalent terms in a fast and easy way. The use of *Google Translate* in translation activity also enables

translators not to translate the same terms again and again by shedding light on how to transfer words or groups of word to the target text in the most reasonable way. If developers tend to develop *Google Translate* for a specific field of translation, its contribution to the translation process might be increased.

The use of *Google Translate* in the process of translating also changes the role of translator by enabling him/her to acquire an hybrid role of translator and post editor. In this way, the burden of translating might be decreased.

These having been mentioned fo far can be regarded as the positive aspects of this neural machine translation system. On the other hand, it has some negative aspects too.

For example, the translation quality of this translation tool in some texts may not be sufficient and messages can be transferred to the target language in a wrong way of understanding. The translation of literary and art text give generally bad results in *Google Translate* as it is more successful in technical texts free of emotions.

Privacy issues are another problem. If a text has a secret information, the use of *Google translate* is not the best way of translation as it can record and save the unshared data with the public. The service provider of *Google Translate* should also control the system regularly because users might add wrong meanings and unrelated words intentionally or unintentionally as equivalents of source texts. According to some, *Google Translate* might also cause the user to use his or her cognitive abilities slowly and become lazy during the process. Also, it can give the impression that translation action is purely a linguistic transfer ignoring its cultural aspect. The system is still underdeveloped too. The translation output from this neural machine translation system is sometimes approached suspiciously. Moreover, this translation tool is believed to decrease translation prices especially when it gives full translation matching. This causes translators to find alternatives from translation market as a livelihood.

According to some users, it can also replace the translator in the future thereby undermining the importance of translator training over time. As a result, people having a language competence might use it easily even if they are not translation professionals. These are the negative sides of *Google Translate*.

As for ethical issues, privacy might constitute problems. If translator use it as a copy paste purpose, this is of course an ethical problem. But if they use it as a dictionary or as a translation aid to accelerate the process, it can be acceptable.

Last but not the least, one thing is certain that this tool gives reasonable results as for the translation of technical texts which are repetitive and it is thus natural for translators to benefit from *Google Translate* as/when required of course with some ethical and careful considerations.

Keywords: *Google Translate*, translation process, translation engine, ethics.

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan çeviri etkinliği toplumlar arası ekonomik, kültürel, siyasi açılardan vb. iletişim kurulmasının gerekli ve kaçınılmaz olduğu andan itibaren iki farklı uygarlığı birbirine yakınlaştırma ve taraflar arası muhtemel sorunların çözümünde etkili bir iletişim aracı olarak kullanılagelmiştir. Tarih boyunca yukarıda sayılan faktörler ve bu faktörlere ek olarak daha pek çok nedenden ötürü uygarlıklar birbirini anlamak ve birbiri tarafından anlaşılacak için çeviriye gereksinim duymuşlardır. Bu gereksinim günümüzde de çağın koşullarına göre çeviri pratiği ve bu pratikte kullanılan araçlar değişiklik gösterse de devam etmektedir.

Geçmişe kıyasla günümüzde çevirmenlerin çeviri sürecinde çevirinin kalitesini ve hızını etkileyen pek çok alternatifle karşı karşıya olduğu gözlemlenmektedir. Bu alternatifler çeviri sürecine ya doğrudan ya da dolaylı olarak etki eden birtakım çeviri araçlarıdır. Çevirmen çeviri sürecinde erek dile aktaracağı terim veya kavramın eşdeğerini klasik sözlüklerden, basılı koştut metinlerden yararlanarak ve alan uzmanlarına danışarak bulabileceği gibi sanal ortam araçları ve çeviri teknolojisi araçları kullanarak süreci daha etkin bir şekilde tamamlayabilmektedir. Bu araçların kullanımı, çeviri sürecinde çevirmenin araştırma havuzunu genişleterek daha detaylı bir arama yapmasını sağlayabilmekte ve neticede erek dile aktarılacak olan sözcükler çoğunlukla daha tutarlı ve doğru bir karşılık bulabilmektedir. Çoğunlukla denmesinin nedeni ise bazen yoğun araştırma sonucu elde edilen çeşitli bilgilerin çevirmenin kafa karışıklığı yaşamasına sebep olarak asıl anlamdan uzaklaşması ve yanlış çeviri yapmasına yol açabilmesidir. O halde hemen burada şu sorular akla gelmektedir. Çeviri sürecinde çevirmenlerin özellikle klasik çeviri araçlarına alternatif olarak çeviri teknolojilerinin beraberinde getirdiği dijital araçlara başvurusu hangi açılardan olumludur veya hangi açılardan olumsuzluklar doğurabilir? Bu araçların kullanımı çevirmeni hazırcılığa itebilir mi? Ya da çeviri sürecinde klasik çeviri araçlarına alternatif teknolojik araçların kullanımını tercih edilmesi veya tercih edilmemesinin nedenleri nelerdir? Bu teknolojilerden faydalanmak çevirmenlerin az para kazanmasına yol açabilir mi? Bazı kesimler bu teknolojilerin kullanımının çeviride üretkenliği artırdığını ileri sürerken, ötekiler için çeviri teknolojilerinden istifade etmek bir etik sorunu mudur? Veya çevirmen bu teknolojilere başvurduğunda işin kolayına kaçıp çok az bir düzeltme yaparak metni çevirdiğini iddia edip etik dışı mı davranmış olur?

Yukarıda belirtilen sorular ışığında bu çalışmada özellikle son yıllarda büyük bir gelime kaydederek, geçmişe oranla daha başarılı çeviri çıktıları üreten *Google Translate* üzerinde durularak, 10 katılımcı üzerinden bir anket çalışması gerçekleştirilmiş ve bu aracın kullanımına yönelik katılımcıların tepkileri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme esnasında yukarıda sayılan sorulara da cevap aranmaya çalışılmış ve çevirmenlerin çeviri sürecinde çeviri teknolojilerine yönelik tutumları araştırılmıştır.

Araştırma Sorunları

1. *Google Translate*'i çeviri sürecinde kullanımının olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
2. Çeviri sürecinde *Google Translate* kullanımı bir etik sorununa yol açmakta mıdır?
3. Çeviri sürecinde *Google Translate* vb. çeviri teknolojilerine yönelik çevirmenlerin tutumları nelerdir?

Nöral Makine Çevirisi Sistemleri

Nöral Makine Çevirisi (NMT veya NMC) geleneksel öbek tabanlı çeviri sistemlerinin yol açtığı sorunları ortadan kaldırmak amacıyla geliştirilen, otomatik çeviride uygulanan uçtan uca bir öğrenme yaklaşımıdır (Wu vd., 2016). Bu sistemlerin gelişimiyle beraber çeviriler çok daha yüksek kalitede yapılmaya başlanmış olup çeviri süreci istatistiksel tabanlı makine çevirisi sistemlerinden daha farklı bir

işlem gerektirmektedir. 2016 yılının sonlarına kadar bütün makine çevirisi çıktıları, sözcüğün çevirisi için en uygun olan karşılığı tahmin etmeye çalışan ve istatistiksel yöntemler kullanan algoritmalara dayalıydı. Bu sistemler yukarıda da belirtildiği gibi istatistiksel makine çevirisi sistemleri adıyla bilinmekteydi ve sadece birkaç kelimedenden meydana gelen bir bağlam içerisindeki kelimeleri çevirebildiğinden daha uzun cümlelerde çeviri kalitesi bazen çok iyi bazense bağlamdan uzaklaşan bir anlama yol açtığından kötü olabilmekteydi. Dolayısıyla bu sistemlerden elde edilen çıktıları okuyan okuyucularda çevirinin makine çevirisi çıktısı olduğu hissiyatı doğmaktaydı. 2000'lerin sonuna gelindiğinde, derin öğrenme ya da derin nöral ağlar olarak bilinen yeni bir makine öğrenme teknolojisi ortaya çıktı. Bu teknoloji kısmen de olsa insan beyninin çalışma şeklini taklit edebiliyordu. Bu da uzun cümlelerin bile daha bağlamlı çevrilmesine katkı yapacak bir teknolojiydi. Sonuç itibarıyla bu sistemler eski sistemlere nazaran daha iyi, doğal ve akıcı çeviri önerileri ve çözümleri üretmeye başladı (<https://translator.microsoft.com/help/articles/neural/>).

Nöral makine çevirisi sistemlerinin her geçen gün geliştirilmesi, oluşturulan ağların artırılıp kendi kendini yenilemesiyle büyük çapta yapay bir sinir ağı kullanılması üzerine çalışmalar da yürütülmeye başlanmıştır (ayrıca bakz. Korkmaz, 2019: 164). Yine de altını çizmek gerekir ki bu sistemler sayesinde çeviride başarı oranı nispeten yükselirken, farklı değişkenler göz önüne alındığında NMT günümüz koşullarında her zaman istenen sonucu veremeyebilmektedir. Bu durum bu çalışmanın yapılmasındaki nedenlerden biri olmuştur.

Google Translate

Önceden istatistiksel yöntemlere ve sözcüklerin çevirisini tahmin etmeye dayalı bir teknolojiyi kullanan *Google Translate* 2016'dan itibaren daha bağlamlı, anlam bütünlüğü olan, akıcı ve doğal çeviriler üreten nöral makine çevirisi sistemine geçmiş ve çeviride başarı oranı nispeten yükselmiştir. Bununla ilişkili olarak Google CEO'su Sundar Picha şu açıklamayı yapmıştır:

Nöral sistem, bütün cümleleri birer birer çevirmek yerine bir defada çevirerek bu kapsamlı içeriği, en yakın çeviriyi bulabilmek için uygun bir dilbilgisi ile insan konuşmasına benzer şekilde yeniden ayarlıyor. Böylece her cümleyi anlamak daha kolay olduğundan çevrilmiş paragraflar ve makalelerin okunması çok daha kolay hale geliyor ve Nöral Makine Çevirisi uçtan uca öğrenme sistemi ile sürekli kendini yenileyerek daha doğal çevirilerin yapılmasını mümkün hale getiriyor"¹.

Günümüzde aynı teknolojiyi kullanmaya devam eden *Google Translate*'nin sürekli öğrenen bu yapay zekâ teknolojileri sayesinde özellikle çeviri piyasasında belli başlı metinleri (kullanılabilir ve teknik metinleri²) daha başarılı çevirdiği gözlemlenebilmektedir ve dolayısıyla bu tür metinlerin çevirisinde artan oranda çevirmen bu teknolojilerden faydalanmaya başlamıştır. Yapılan araştırmada Türkçe-İngilizce dilleri arasında da bazı metinlerde Google Çeviri doğruluk oranının yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

KM: *Duygusal zekâ IQ'dan farklı olarak duyguların ön plana çıktığı ve sosyal iletişimde bireye yardımcı olabilecek becerilerdir.*

EM: *Emotional intelligence is different from IQ and it is the skills that can help individuals in social communication.*

Örnek metinden de görüleceği üzere nöral makine çevirisi sistemini kullanan *Google Translate* teknolojisi kaynak metindeki içeriği aynen çeviri metinde de sağlamıştır. Şimdi de şu cümleye bakalım:

¹ <https://www.nor10.com/google-translate-icin-buyuk-guncelleme-noral-makine-cevirisi/>

² Benzer bir sonuç Şahin ve Dungan (2014) tarafından da bir çalışmada rapor edilmiştir.

KM: *In the new millennium translation scholarship will continue to emphasize the unequal power relationships that have characterized the translation process* (Bassnett, 1980: 5)

EM: *Yeni binyılda çeviri bursu, çeviri sürecini karakterize eden eşitsiz güç ilişkilerini vurgulamaya devam edecektir.*

Yukarıdaki çeviriye karşın, *Google Translate*'in yaptığı bu çeviride ise birtakım kavramsal yanlışlıklar bulunmaktadır. Bu da cümle yapısı doğru olmasına karşın çeviride anlam karmaşasına yol açmaktadır. *Scholarship* sözcüğü burs anlamı dışında bilim, ilim, bilginlik gibi anlamlara da gelmektedir. Cümledeki bağlam içerisinde değerlendirildiğinde ise buradaki en uygun karşılık bilim sözcüğüdür.

O halde *Google Translate* kaynak metindeki iletiyi erek dile her zaman başarıyla aktaramayabilmektedir³. Bu durum zaman zaman bağlamsal çeviri⁴ sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabileceği gibi okuyucunun çeviri metne şüpheyle yaklaşmasına da neden olmaktadır. Dolayısıyla yukarıdaki sorulara ek olarak *Google Translate* çeviri başarı oranı süreklilik arz edebilir mi? Sistem tam anlamıyla kaynak metnin eşdeğeri bir çeviri metin üretebilir mi? gibi sorular da akla gelebilir. Çalışmamızda bu sorulara bir yanıt aramak ve kullanıcıların bu konudaki görüşlerini ortaya çıkarıp sistemin olumlu ve olumsuz yanlarını tespit edebilmek⁵ amacıyla 10 kişinin katılımıyla bir anket çalışması gerçekleştirilmiş ve ankete katılanların hazırlanan 13 soruya verdikleri yanıt “katılımcı görüşleri” başlığı ile 13 farklı tabloda gösterilmiştir.

Sonuç kısmında katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular tartışılarak bir sonuç değerlendirmesi yapılmış ve çeviri teknolojilerine kullanıcı bakışı ve algısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Google Çeviri Kullanımı Üzerine Bir Anket çalışması: Katılımcılardan Toplanan Veriler

Tablo 1: *Çeviri Sürecinde Google Translate kullanımı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?*

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: <i>İngilizcede Türkçeye aşamasında hiç kullanmıyorum ama kitapta başka bir dil varsa o dilden İngilizceye çeviri için kullanıyorum. İngilizce Türkçe konusunda hiç yeterli değil. En azından edebi çeviri alanında. Çok iyi olsa da edebi çeviride kullanılabileceğini düşünmüyorum. Her yazar ayrı bir dil çünkü.</i></p>
<p>Katılımcı 2: <i>İstese de istemesek de artık hayatımıza girmiş durumda. Sözlük niyetine kullanıyorum bazen.</i></p>
<p>Katılımcı 3: <i>Derin Öğrenme algoritması gönderilen metinleri kaydettiği için gizlilik konusuna dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok pratik olmasa da bir derin öğrenme algoritmasının hafızasındaki yazılara ulaşmak mümkün. Gizli olarak sınıflandırabileceğimiz metinlerin (iç yazışmalar, sözleşme, vs.) bu gibi herkese açık sistemlere girilmesini sakıncalı buluyorum. Gizlilik esasına tabi olmayan işlerde ise Google Translate gibi sistemlerin kullanımına karşılığının çevirmenin hangi bilgisayar modelini kullanacağına karşılığın kadar yersiz olduğunu düşünüyorum.</i></p>

³ *Google Translate* kullanımlık ve teknik metinlerin çevirisinde yüksek oranda tutarlı çeviriler sağlanmasına rağmen tıp gibi insan hayatını doğrudan ilgilendiren metinlerin çevirisinde bu sonucu vermeyebilir ve hasta açısından bazı olumsuzluklara yol açabilir. Bununla ilgili olarak Chen, Acosta ve Barry (2016) bir araştırma gerçekleştirmiştir. Onlara göre cümleler karmaşıklaştıkça makine çevirisinin hata yapma oranı yükselmektedir. Bu hatalar özellikle tıp metinlerinin çevirisinde hasta sağlığına ilişkin tutumları da olumsuz etkileyebilir.

⁴ Bağlamsal çeviri sorunlarının nedenlerinin başında çeviri araçlarını kullanan çevirmenlerin metnin bütününe göremeyip sadece çevirecekleri kısımları görebilmesidir. Bu da çevirinin öbek düzeyinde olmasına yol açmaktadır. Metnin bütünü görülemediğinden yapılan çeviri yataysal olmayıp dikeyseldir (Pym, 2011).

⁵ Karş. Ersoy ve Balkul, 2012 ve karş. Arslan, 2018.

Katılımcı 4: Google Translate sadece bir hizmet sağlayıcısı adıdır her şeyden önce. Benzer şekilde kullanılan birçok yapay zekâya dayalı, veritabanı içeren ve büyük veri ile çalışan sistem mevcut. Çeviri sistemlerinde kullanmış olduğu algoritmasının zamanla gelişebileceğini düşünüyorum. Kaldı ki; yaratıcısı olan Şirket partnerlik sistemi geliştirerek birçok veriye bedelsiz olarak erişim sağlayabiliyor. Bu nedenle gelişiminin çok hızlı olduğunu düşünüyorum. Teknik belgeler üzerinde çalıştığım için arama motorlarından faydalaniyorum ama bu sistemi hiç kullanmadım.

Katılımcı 5: Özellikle teknik metin çevirilerinde Google Translate kullanılabilir. Belli yapıların tekrarlandığı uzun metinlerde Google Translate kullanımı gereklidir.

Katılımcı 6: Google Translate'in çeviri dünyasına yeni dönem açtığını düşünüyorum. Çevirmenlerin Google Translate kullanarak çevirmenlik ve editörlük karışımı hibrit bir rol edinmiş olacaklar gibi görünüyor. Elbette her yeni teknolojik yazılım gibi Google Translate'de geliştirme sürecinde ve zamanla bu gelişme süreciyle daha verimli çıktılar sunacağını düşünüyorum. Özellikle açık kaynaklı katkılara izin vermesi bu çeviri aracının alanında ümit vaat edici olduğunu gösteriyor. Diğer yandan açık kaynaklı denetim ve kontrol bakımından sıkı bir mekanizma olması gerektiği için de biraz kaygı verici, şayet Google Translate'e yapılan çeviri girdilerine yapılan öneriler hizmet sağlayıcı tarafından nitelikli biçimde kontrol edilmezse bu servis, bu hizmetten faydalanmak isteyenler için bir çile haline dönüşebilir. Bu bakımdan hizmet sağlayıcı şirketin özellikle çeviri önerilerini dikkate alarak bunları pozitif manada denetlemesi, verimli ve etkin çıktıları ayırt ederek son kullanıcının erişimine sunması bakımından büyük sorumluluğu olduğuna inanıyorum.

Katılımcı 7: Google Translate, İngilizce-Türkçe ya da tersi yönde henüz yeterli değil ve sanatsal yetenek gerektiren çevirilerde hiçbir zaman %100 yeterli hale gelemez ama anlamını bilmediğiniz tek bir kelimenin Türkçesine hızlıca ulaşma ya da bu anlamı araştırırken ilave bir kaynak olarak kullanma noktasında faydalıdır, vakit kazandırır ve kelime araştırmasının sonucunu teyit etmenize yardımcı olabilir.

Katılımcı 8: Teknik terimce çevirisinde yaygın kullanımı göstermesi açısından faydalı olabilmekte. Böylelikle, terimin erek dildeki yaygın kullanımı hakkında bilgi sahibi olunup, terimin doğru çevrilip çevrilmediği sorgulanabilir.

Katılımcı 9: Kullanımına karşı değilim. Önemli olan sonucun kalitesidir. Zaten post-editing olayına alışsak iyi olacak. Gelecekte bu şekilde olacak çünkü.

Katılımcı 10: Aslında kullanmıyorum diyen yalan söyler. Ama cümleyi ya da paragrafı olduğu gibi kopyalayıp yapıştırmamanın sonuçları kötü olabilir. Sadece bilinmeyen bir kelime ya da ifadenin değişik versiyonlarına göz atmak için başvurulabilir.

Tablo 2: Google Translate çevirmeni hangi açılardan etkilemektedir? (Olumlu veya olumsuz görüşlerinizi yazınız)

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Zaman içinde teknik çeviri alanında kendini geliştirebilir ve o zaman birçok arkadaşımızın işini etkiler duruma gelebilir. Ama edebi çeviri söz konusu olduğunda bu biraz daha zor ve uzun bir süreç. Yine de zaman içinde edebi çevirmene de yardımcı olacak hale gelebilir.</p>
<p>Katılımcı 2: Olumlu yönü hatırlatma yapması (tabi ki tüm işi programa yıkıyorsa) olumsuz yönü ise insan zihnini tembelleğe alıştırması.</p>
<p>Katılımcı 3: Makine çevirisi, bu teknolojiye aşına olmayan çevirmenlerin doğrudan sistemin önerdiği sonuçları benimsemesine sebep olabiliyor gördüğüm kadarıyla. Ancak bu engel aşıldıktan sonra çeviri sürecinin hızında büyük bir artış sağladığını düşünüyorum.</p>
<p>Katılımcı 4: Veritabanlarının ve yapay zekâ üzerinde çalışan büyük veri sistemlerinin tamamı öncelikle yine beşeri zeminde oluşturuluyor. İnsan zihninin algısı makineye öğretilerek zaman içerisinde bir benzeşim</p>

sağlanması bekleniyor. Bu nedenle, bu tür sistemlerde gelişimin tamamlanabilmesi çok olası görünmüyor. Çünkü insan zihni ile ilgili karmaşa henüz sinirbiliminin üstesinden gelebildiği bir konu gibi görünmüyor. Bu sebeplerle çevirmenlerin anılan sistemler üzerinden elde ettikleri bilgileri bir sağaltım mekanizmasından geçirerek kullanması mesleki açıdan sürdürülebilirliğe bir katma değer sağlayabilir. Aksi durumlarda ise çeviri felaketlerinin yaşanması işten bile değil diye değerlendiriyorum.

Katılımcı 5: Google Translate çeviriyi hızlandırır ancak bazen çevirmeni tembelliğe alıştırebilir.

Katılımcı 6: Google Translate'in çevirmene en önemli katkısı çeviri süreci yönetimi bakımından değerlendirilmelidir. Bu katkı çevirmenin hizmeti kullanmak istemesiyle birlikte olumlu açıdan değerlendirilebilir. Zira hizmeti kullanmak için sarf edilen emek ve zaman çevirmenin çeviri sürecini etkileyen faktörlerdir. Özellikle günümüzde çeviri sektöründe sürekli bir zamanla yarış durumu söz konusudur. Çeviri sürecinde karar verici olan çevirmen elindeki metnin alanına göre GoogleTranslate'den nasıl faydalanacağına karar vermelidir. Çünkü bu hizmet bazı alanlarda %70-80lere kadar başarılı çeviri çıktıları verirken bazı alanlarda post-editing yöntemi kullanarak %80-90lara varan çeviri çıktıları sağlanabilir. Kimi alanlarda ise GoogleTranslate çeviri çıktılarının çok başarısız olduğu gözlemlenmektedir (örn. Edebi çeviri). Bu tarz durumlarda çevirmen elindeki metnin türüne ve son kullanıcının beklentilerine göre GoogleTranslate'den faydalanmalıdır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda hizmetin çevirmeni olumlu veya olumsuz etkilediği durumlara çevirmen karar vermeli ve ona göre hizmete başlamalıdır.

Katılımcı 7: Tek bir kelimeyi ya da deyimini araştırırken hız kazandırır. Mesela bazen Türkçe kelimeyi bilirsin, İngilizcesinin ne olması gerektiğini araştırırsın ve Google Translate sana bir sürü alternatif verir. O alternatiflerden yola çıkarak bu sefer tersten araştırırsın. İngilizcesi bu, acaba daha güzel bir Türkçe kelime var mı? Oradan geçersin İngilizceye. Yani Google Translate asla cümleyi komple yapıştırap işi bitirme aracı değildir ama nasıl kullanacağını bilirsen sana hız ve kalite kazandırabilir.

Katılımcı 8: Google Translate çevirmenin çeviri sürecini salt dilsel aktarım olarak algılamasına yol açmaktadır.

Katılımcı 9: Olumsuz: hazırcılığa alıştırebilir. Bazı klasik kalıpların dışına çıkmıyor (however:bununla birlikte vs.)

Katılımcı 10: Hem olumlu hem de olumsuz etkileri var. Olumlu yönde düşünürsek, sözlük karıştırmaktan kurtarıyor insanı, ayrıca bir kelimenin birçok anlamına ulaşım sağlıyor. Olumsuz açıdan bakıldığında ise, kesinlikle güvenilemez.

Tablo 3: Çeviri sürecinde Google Translate kullanımını doğru buluyor musunuz?

Katılımcı Görüşleri
Katılımcı 1: Kesinlikle hayır.
Katılımcı 2: Yukarıda cevap verdim bu soruya.
Katılımcı 3: Metin isteyen herhangi bir özel izne ihtiyaç duymadan erişebileceği bir metin olduğu sürece kullanılmasında bir sakınca olduğunu düşünmüyorum.
Katılımcı 4: Mevcut algoritmasının kimi zaman yetersiz kaldığını küçük bir deneme ile hepimiz deneyimleyebiliriz. Bu nedenle, sadece anlaşılmayan kısımlar için tam güvenilir olmayan bir deniz feneri olarak kullanımının daha pragmatik olduğunu değerlendiriyorum.
Katılımcı 5: Evet.
Katılımcı 6: Ben çeviri sürecinde çevirmenin işini kolaylaştıracak ve ona zaman kazandıracak her türlü aracın kullanılmasını mubah görüyorum. Tercüman bu hizmetin kendine fayda sağlayacağını düşündüğü sürece burada bir yanlış aramamak gerektiğini düşünüyorum.

Katılımcı 7: Yukarıda anlattığım yöntemle hız kazanmak ve yeni söyleyiş tarzları öğrenip kullanmak açısından evet. Cümleyi, paragrafı komple yapıştır yaparsan hayır. Ama müşteri özellikle “post editing machine translation” istiyorum derse o zaman ayrı. O işin ücreti de ayrı olur, yöntemi de ayrı olur.

Katılımcı 8: Bazı durumlarda. Örn. terim çevirisi.

Katılımcı 9: Bence sakıncası yok. Gideceğiniz bir yer var. Yanınızda at, eşeki bisiklet vs. var. Israrla yürüyerek gitmek istiyorsanız kendi tercihiniz.

Katılımcı 10: Göz atmak için başvurulabilir aslında, ama birebir çeviri için kullanmak hatadır.

Tablo 4: Sizce Google Translate kullanımı çevirmenlik mesleği açısından etik midir yoksa değil midir? (Evetse neden, hayırsa neden belirtiniz)

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Nasıl kullanıldığına bağlı. Eğer bir cümleyi kaba hatlarıyla anlamak için kullanılıyorsa sorun yok ama çeviri Google Translate ile yapılıyorsa etik bulmuyorum çünkü bunun için bir çevirmene gerek yok. Biraz hile yapıyor gibi geliyor bana.</p>
<p>Katılımcı 2: Onu yardımcı bir araç olarak kullandığımız sürece etik ama tutup bütün işi ona yaptırıp ben yaptım demenin adı ne olur tartışılır.</p>
<p>Katılımcı 3: Kâğıt kalem yerine bilgisayarda çeviri yapmak ne kadar etik dışıysa Google Translate gibi araçların kullanılması da o kadar etik dışıdır.</p>
<p>Katılımcı 4: Çevirmenlik mesleğinde bir etik kod bulunup bulunmadığından emin değilim. Bununla beraber, teknolojinin gelişimine kayıtsız kalmamak adına çevirmenin birincil rollerinden biri sorgulayan (yani dogmatik olmayan) bir tavırla çıktı/hedef metinleri değerlendirmektir yorumunu yapabilirim.</p>
<p>Katılımcı 5: Evet etikdir. Google Translate insan çevirisinden bir aşırma değildir. Çoğu zaman gereklidir.</p>
<p>Katılımcı 6: GT hizmetinin etikliği hakkındaki tartışmaları kişisel olarak yersiz bulduğumu ifade etmeliyim. Ancak yine de bana göre hizmetin kullanımı etikdir. Bu hizmet çevirmenler tarafından yardımcı başvuru kaynağı olarak kullanıldığı sürece etik konusu gündeme gelemez diye düşünüyorum. Yine de diğer yandan Etik Sorunu bu hizmeti çeviride ana başvuru kaynağı olarak görenlerin ortaya koyduğu bir sorunsal. GT den edinilen çeviri çıktıları henüz %100 başarı oranına ulaşan sonuçlar vermemektedir. Bu durumda hizmeti kullanmak ve bundan diğer Yararlanıcıları (müşteri vb.) kandırmak veya suiistimal etmek suretiyle çıkar edinilirse ve haksız bir kazanım söz konusu olursa bana göre işte o zaman GT'nin kullanımının çevirmenlik mesleği bakımından etik olup olmadığı tartışılabilir.</p>
<p>Katılımcı 7: Dediğim şekliyle etikdir. Komple yapıştırmada etik değildir. Çünkü dil, bir kültürün aktarımıdır. İngiliz kültürünü her zaman %100 aktaramazsın. Her kelimeyi bileceksin diye bir kaide yok. İnternet araştırması, ayıp bir şey değil. İnternet araştırması son derece önemli bir yetenektir. Mutlaka geliştirilmesi gereken bir yetenektir ve Urban Dictionary gibi, Google Translate gibi, Bing gibi, Tureng gibi, forumlar, Facebook hayran sayfaları, arkadaşlarım, diğer dile dair siteler gibi, internetin altını üstüne getiririm ve bunu hiç yanlış bulmam. Doğru çeviriyi hızlı yapmama yardım eden her şeyi köküne kadar kullanırım. Çünkü günün sonunda aslolan niyettir ve önemli olan da neticedeki çevirinin kalitesidir.</p>
<p>Katılımcı 8: Sözcük düzeyi aktarımların sağlamlasını yapmak amacıyla kullanılabilir.</p>
<p>Katılımcı 9: Etik olmamasını gerektirecek bir neden göremiyorum.</p>
<p>Katılımcı 10: Nasıl kullanıldığına bağlı; eğer bir sözlük olarak kullanıyorsanız etik olmaması için bir neden yok. Ama olduğu gibi alıyorsanız etikle alakası yok.</p>

Tablo 5: Belli sınırlamalar ve metin türleri çerçevesine Google Translate kullanımının çevirmene sağlayabileceği yararlar neler olabilir? Aksi görüşünüz varsa belirtiniz.

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Düzgün sonuçlar çıkarsa işimizi hızlandıracağı ve kolaylaştıracağı bir gerçek.</p>
<p>Katılımcı 2: Bazen kuracağım cümleyi zihnimde oluşturamıyorum. Kilit bir kelime arıyorum ve o zaman faydasını görüyorum. Bana suflör oluyor.</p>
<p>Katılımcı 3: İyi eğitildiği alanlarda çevirmenin hızını arttırırken, henüz eğitilmediği alanlarda çevirmenin hızını olumsuz etkileyebilir</p>
<p>Katılımcı 4: Çevirmenlik mesleğinin bence temel bileşenlerinden biri alan hakimiyeti. Bu nedenle, sadece belirli bir alan üzerinde geliştirilmiş olması halinde ilgili alanda yapılacak çeviri çalışmalarına katkı sağlayabilir. Ancak günümüzdeki durumunu değerlendirirsek dikişsiz cümlelerden ibaret sonuçlar verdiği su götürmez bir gerçek.</p>
<p>Katılımcı 5: Çevirmene zaman kazandırır. Benzer yapıların tekrar tekrar çevrilmesi gerekmez. Çok uzun metinlerde kolaylık sağlar.</p>
<p>Katılımcı 6: Google Translate hizmetinin teknik metinler başta olmak üzere bazı metinlerde %70 ila %90 civarında başarılı performans gösterdiği kanaatindeyim. Bu durum göz önünde bulundurulursa metin türlerine göre çevirmenin GT hizmetinden faydalanması ona geri zaman kazandıracaktır. Geri döndürülmesi mümkün olmayan zaman kavramının çeviri sektöründeki önemini ve çeviri işlerinde sürekli bir zamanla yarış olduğunu düşünürsek en önemli faydanın bu olduğunu düşünüyorum.</p>
<p>Katılımcı 7: Müşteri isteği bu yöndeysse, “machine translation post editing” istiyorsa, bu bir defa çevirmenin hizmet portföyünü genişletir. Ayrıca Google Translate, size internet araştırması hızı ve kalitesi noktalarında fayda sağlar. Yani bunu şöyle düşünün. Salondaki kitaplıkta İngilizce-Türkçe sözlük var. Oradan bir kelimeye bakıyorsun ve Türkçesini öğreniyorsun. Google Translate bu şekilde kullanıldığında bu ayıp değil ki? Ayrıca Google Translate hem daha hızlı, hem daha fazla sonuç verir, eş anlamlıları ile beraber. Ama tüm cümleyi zaten çevirme kapasitesine sahip değil. Profesyonellik hatası olur yani o şekilde.</p>
<p>Katılımcı 8: Benzer metin türlerindeki sözcük ya da sözcük grupların erek dile nasıl aktarıldığını gösterir.</p>
<p>Katılımcı 9: Teknik ve medikal metinlerde epey yüksek bir başarı yüzdesine sahip. Ticari alanda da kendini geliştirdiği aşikâr. Ama bir edebi çeviri için alması gereken çok yol var. Faydası kısmına gelirsek inanılmaz hız katacağı kesin.</p>
<p>Katılımcı 10: İkinci maddede açıklamıştım.</p>

Tablo 6: Google Translate kullanımı sizce çevirmeni hazırcılığa alıştırmır mı?

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Çevirmenlik diye bir meslek kalmaz ki.</p>
<p>Katılımcı 2: Bunun örneklerini gördüm.</p>
<p>Katılımcı 3: Mümkündür; ancak çevirmen hazırcılığa alıştırsa zarar verdiği tek kişi kendisi olur. Google Translate'nin daima doğru çeviriler yapacağı varsayımı elbet yarı yolda bırakır.</p>
<p>Katılımcı 4: Eğer çevirmen körü körüne inanan bir meslek mensubu ise, evet!.</p>
<p>Katılımcı 5: Evet alıştırmır.</p>

Katılımcı 6: GT çevirmen için yardımcı başvuru kaynağı olmalıdır. Çevirmenlerin günümüzde online sözlükler, cat tools destekli çeviri programları kullandığı bilinmektedir. GT de aynı bu yardımcı kaynaklar gibi değerlendirilmelidir. Bu bakımdan çevirmenin hazırcılığa alışmasını düşünmek yanlış olacaktır. Zira çevirmen mesleğini icra ederken işine yardımcı olacak her türlü kaynaktan maksimum fayda sağlayarak işini en iyi yapmaya odaklanmalıdır. Bu durum ise hazırcılığa alışmak olarak değerlendirilmemelidir. Aksine Çevirmenin kendini ve işini geliştirmesi, yaptığı işte daha iyi olması ve/veya hız kazanması için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Katılımcı 7: Hayır. Alıştırır. Perspektifinin genişlemesini sağlar. “Predicament” ne demek diye bakıyorsun mesela. Orada Google Translate sana “impasse” diye eş anlamlısını gösteriyor. O araştırma sırasında ekstra bir tane kelime zihninde yer etse kâr kârdır. Olayı sadece “kaç karakter yazdı, tuşa şu kadar bastı, demek ki ücreti bu” diye düşünmeyin. Çeviride ücretin çok büyük bir bölümü, çevirinin kaynak metne ne kadar yakın olduğu ve ne kadar estetik çevrildiği ile belirlenir. Kelime ya da karakter sayısı, çeviri ücretinde sadece istatistiksel bir değer olarak çarpma işlemine girsin diye kullanılır.

Katılımcı 8: Çevirmenin kullanım amacına göre değişir. Araştırma amaçlı kullanımlarda hazırcılık yaratmaz.

Katılımcı 9: Evet alıştıtır.

Katılımcı 10: Gerçek bir çevirmen hazırcı olamaz. Google Translate sadece bir sözlüktür. Anlamadığınız bir kelimeye bakarsınız ve cümleyi siz kurarsınız, o değil.

Tablo 7: Google Translate ile yapılan bir uzmanlık alanına ait çevirinin post-editörlük işlemine tabi tutulması hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bu gerekli midir?

Katılımcı Görüşleri

Katılımcı 1: Doğru çeviri yapmayan bir sistemden söz ediyoruz.

Katılımcı 2: O tip bir çeviriyi yeniden yapmak daha kolay. Hurda malzemeden araba yapmaya benziyor

Katılımcı 3: Çok basit alanlarda dahi post-editörlük işlemine tabi tutulması gerekir Google Translate ile alınan çevirilerin.

Katılımcı 4: Bu soru sorulduğuna göre özel alan çevirisinde muhtelif kişilerin sorgusuzca kaynak eklediği bir veritabanının kullanıldığı mı anlaşılmalı? Eğer öyle ise durum korkunç. Ancak sadece basitleştirilmiş düzeyde ve daha önce de belirttiğim şekilde "güvenilir olmayan bir deniz feneri" olarak faydalanılması esas olmalıdır düşüncesindeyim.

Katılımcı 5: Mutlaka yapılmalıdır.

Katılımcı 6: GT bugünkü haliyle yardımcı bir başvuru kaynağı olmaktan öteye gitmemektedir. Dolayısıyla bir uzmanlık alanında GT aracılığıyla yapılan bir çeviri işi günümüzde her hâlükârda bir çevirmenin post editörlüğüne ihtiyaç duyacaktır. GT ile yapılan çeviriler için post editörlü kesinlikle gereklidir.

Katılımcı 7: Müşteri istiyorsa gereklidir. Yani metni Google Translate'e yapıştırdın. Ortaya çıkan çeviriyi düzeltme yapmadan kullandın. Bu bir defa riskli bir şey. Müşteri bu riski göze almıyorsa (ki almamalıdır) o zaman o metne editör eli değmesi gerekir.

Katılımcı 8: Evet gereklidir.

Katılımcı 9: Şu an için kesinlikle gerekli. Yakın gelecekte de gerekli olacaktır.

Katılımcı 10: Elbette ki gereklidir. Google Translate ile çeviri yapılmaz, sadece çeviri esnasında başvurulur.

Tablo 8: Google Translate bir sözlük veya arama motoru platformu olarak kullanılabilir mi?

Katılımcı Görüşleri
Katılımcı 1: Olabilir.
Katılımcı 2: Kullanıldığı oluyor. Özellikle bazı kısaltmalarda deniyorum.
Katılımcı 3: Çevirmenler olarak sahip olduklarımızdan çok daha geniş bir çeviri belleğine sahip olduğunu düşünürsek, evet kullanılabilir.
Katılımcı 4: En verimli ve en doğru bu şekilde kullanılabilir diye düşünüyorum.
Katılımcı 5: Evet.
Katılımcı 6: GT belki bir sözlük olarak kullanılabilir. Ancak arama motoru olarak kullanılamaz. Yine de bence Günümüzde geniş kapsamlı, alanında uzman pek çok online sözlük platformu olduğu düşünüldüğünde GT'nin tek başına sözlük olarak kullanılması da çok faydalı bir çıktı vermeyebilir. Yine de burada metnin türü, bağlamı, hedef kitlenin beklentilerini göz önünde bulundurarak çevirmen karar vermelidir.
Katılımcı 7: Arama motoru var zaten, Google'ın kendisi. Ama yukarıda da açıkladığım üzere sözlük olarak kullandığım kaynaklardan biridir.
Katılımcı 8: Kullanılabilir.
Katılımcı 9: Diğer seçenekler daha başarılı. Ben tercih etmiyorum.
Katılımcı 10: Baştan beri söylemek istediğim zaten buydu.

Tablo 9: Google Translate'in özellikle bazı metinlerin çevirisinde çevirmenin çeviri yükünü azaltacağını düşünüyor musunuz?

Katılımcı Görüşleri
Katılımcı 1: İyi işlerse evet.
Katılımcı 2: Belli bir oranda evet.
Katılımcı 3: Sistemde yeterli miktarda çeviri ve düzeltme yapıldıktan sonra çeviri yükünün tamamını üstlenecek seviyeye dahi ulaşabilir.
Katılımcı 4: Çeviri süreçlerinin reel sektörde göz ardı edilmesi oldukça üzücü. "Yük azaltıcı" durumuna gelebilmesi için bir sistemin "yük alması" yani "iş bitirmesi" gerekli değil mi? Eğer öyle ise hedef metinlerin son okuyucuya verilmesine hazır hale gelmesi ve "hizmet sektörünün gerçekliğinden uzak bir noktada" ürünleşme yaşanması ve dolayısıyla "sorgulamaksızın seri üretim sistematığının" geliştirilmesi gerekir. Çevirinin ve kültürün temel doğasına aykırıdır.
Katılımcı 5: Evet.
Katılımcı 6: Kesinlikle düşünüyorum. Zaten yukarıdaki sorulara verdiğim cevaplarda özellikle bu konuya vurgu yaptım. GT belirli metin türlerinde %80-90 başarı yakalayabilmektedir. Çevirmen yine metnin türü, bağlamı, hedef kitlenin beklentilerini göz önünde bulundurarak bu durumu avantaja çevirmelidir. Ben yaptığım çevirilerde metin, müşteri ve beklentiler ekseninde bu hizmeti kullanırken çeviri yükümü azaltmak için GT'den faydalanıyorum. Gözlemlerim doğrultusunda normalde 1 saatte bitebilecek bir işin 30 ila 40 dk. arasında bitebileceğini fark ediyorum. Dolayısıyla bu nimetten faydalanmak gerektiğini düşünüyorum.

Katılımcı 7: Tabii. Araştırma hızını artırır ve emeğini düşürür. Sözlük sayfası çevirmekle masadan kalkmadan 8-10 tuşa basarak bilgiye erişmek arasında muazzam emek farkı var. Hız farkı var. Olayın profesyonellik kısmını ihmal etmeden kullanılması gereken internet kaynaklarından biridir.

Katılımcı 8: Evet, teknik metinlerde terimlerin aktarımında çevirmene yardımcı olmaktadır.

Katılımcı 9: Yukarıda da belirttiğim üzere teknik ve tıbbi belgelerde oldukça başarılı. Kesinlikle yükü azaltır.

Katılımcı 10: Latin dillerinden Latin dillerine olan çevirilerde %80-90 oranında doğru çeviri yapıyor. Mesela Fransızca – İtalyanca bir çeviride sizi yönlendirebilir. Ama her zaman dediğim gibi, cümleyi tercüman koyar ve son sözü tercüman söyler.

Tablo 10: Google Translate sizce ne kadar başarılı çeviri yapabilir?

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Yapay Zekaya inancım tam. Zaman içinde kusursuz hale gelebilir.</p>
<p>Katılımcı 2: Google Translate hala çok vasat. Ama bazı kesimlere yetiyor.</p>
<p>Katılımcı 3: Bu sorunun cevabı tamamen sistemin hangi alanlarda eğitildiğine göre değişir. Sistemde çevrilip düzeltilen atom mühendisliği makalesi hacmi günlük konuşma hacminden daha fazlaysa atom mühendisliği çevirilerinde günlük konuşmalardan daha başarılı olabilir.</p>
<p>Katılımcı 4: Sinirbilim üzerinden bir örnek vermek istiyorum. Farklı kişilerin frontal loblarının bir araya gelmesiyle elde edilecek "modern düşüncenin" sağlıklı olabileceği kadar sağlıklıdır, başarılıdır. Bu da esasen şu anlama geliyor: Onlarca farklı kişinin sorgulamadan ilave yapabildiği bir kaynaktan beklenecek başarı, onlarca farklı insanın beyinlerinden birer parça nakledilmesiyle oluşturulmuş bir insan beyni ile elde edilebilecek başarı ile doğru orantılıdır inancına sahibim.</p>
<p>Katılımcı 5: Teknik metinlerde çoğu zaman başarılı çeviri yapmaktadır.</p>
<p>Katılımcı 6: GT %100 başarılı çeviri yapamaz. Metin türüne göre %70 ila %90 arasında başarı gösterdiğine kanaat getirilen metinlerde çevirmen GT çıktısı üzerinde post editörlük yapmalıdır. Yani GT yardımcı çeviri aracıdır. Günümüzde nihai çeviri sonucu veren ana başvuru kaynağı değildir. Bu durum açıklığa kavuşturulmalıdır. Çünkü GT hakkında tartışmalar bu hizmeti ana çeviri başvuru kaynağı olarak gören veya değerlendirenler tarafından alevlendirilmektedir. GT'nin günümüzdeki haliyle yardımcı bir kaynaktan öteye gitmediği herkesten tarafından anlaşıldığı sürece başarılı çeviri yapıp yapmadığı konusundaki tartışmalara da gerek kalmayacaktır. Çünkü GT kullanımında asli rol çevirmene aittir.</p>
<p>Katılımcı 7: Sanatsal çeviride başarılı olamaz. Genel anlamda da çevirinin manasını metne yansıtabileceğini ama cümlelerin yine de yavan ve tekdüze kalacağını düşünüyorum.</p>
<p>Katılımcı 8: Yaratıcılık gerektirmeyen, sözcüğü-sözcüğüne çevirilerde başarılı olabilir. Ancak çeviri eyleminin büyük bir bölümü problem çözme ve karar alma süreçlerini içerdiğinden Google Translate'nin yüzde yüz başarı sağlaması mümkün görünmemektedir.</p>
<p>Katılımcı 9: Metnine göre değişir. Teknik ve medikal için %75 diyebilirim.</p>
<p>Katılımcı 10: Google Translate çeviri yapmaz. Hafızasına yüklenen verilerle kaynak cümleyi hedef cümle haline getirir. Başarı tercümana bağlıdır. Google Translate'in verdiği ifadeyi yoğurup şekillendirmek tercümana düşer.</p>

Tablo 11: Google Translate çevirmenlerin özellikle bazı alanlarda çeviriden para kazanma şansını azaltabilecek bir teknoloji midir?

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Kesinlikle evet.</p> <p>Katılımcı 2: Önceleri dost yazışmaları için bile çevirmen aranırdu ama şimdi bu işler bitti.</p> <p>Katılımcı 3: Evet.</p> <p>Katılımcı 4: İki türlü yorumluyorum. Gerçekçi olmak gerek. Reel sektörde (yani fiili durumda) işler açısından evet kaşe edimini kesinlikle kısıtlar. Çünkü az önce de değindiğim gibi bir ürünleşme söz konusu. Ancak diğer taraftan bakıldığında sadece bir mum ışığının aydınlığını verebilecek bir güvenilir olmayan deniz fenerinin yıllara yaygın şekilde algoritmaları geliştirilmeksizin beşeri sermayenin önüne geçebilmesi pek mümkün görünmüyor.</p> <p>Katılımcı 5: Evet, çevirmeni sadece düzeltmen pozisyonuna sokabilir.</p> <p>Katılımcı 6: Günümüzdeki kullanımıyla bu pek mümkün gözükmemektedir. Ancak yapay zekâ alanındaki gelişmeler, bu gelişmelerin nöral makine çevirisindeki uygulamaları sadece GoogleTranslate değil, benzeri çeviri araçlarının gelecekte bazı alanlarda çevirmeni aratmayacak bir düzeyde çeviri kabiliyet ve yeteneğini geliştireceğini göstermektedir. Naçizane kişisel görüşüm bazı çevirmenler ve sektördeki işletmeciler, bilim adamları gibi camianın üyelerinin GT ve benzeri teknolojilere muhafazakâr bir bakış açısıyla yaklaşmasına neden olmaktadır. Çevirmenler ve sektör paydaşlarının gelecekte işlerinin elinden alınmasından kaygılandığını düşünüyorum. Bu düşüncelerinde haklılık payı olabilir. Ama burada çevirmenin rolünde belki bir paradigma değişimi söz konusu olabilir. Çevirmen; redaktör, post editör ve benzeri gibi farklı rollerde kendine yeni iş alanı açacaktır. Bununla birlikte çeviri alanındaki yeni teknolojik gelişmeler belki de şimdi aklımıza gelmeyen yeni alanları çevirmenlere çalışma alanı olarak sunacaktır. Çeviri alanlarında teknolojik gelişmelerden korkmak yerine bunlardan maksimum fayda sağlamanın yerinde olacağını düşünüyorum.</p> <p>Katılımcı 7: Hayır. Çeviri, çok ama çok pahalı bir hizmettir. “Ameliyat başarılı geçti, makas içeride kaldı, hasta öldü”. “Yahu makası neden içeride bıraktınız?” “Efendim, çeviride öyle yapmamız yazıyordu”.</p> <p>“Mahkeme çok başarılı geçti, müvekkilim katıksız müebbet aldı”. “Nasıl yani başarılı geçti? Adamın hayatını bitirmişsin!” “Turistin ifadesi Türkçeye eksik çevrilmiş, o nedenle”.</p> <p>Hatalı çeviri, adam öldürür. Hatalı çeviri, hayat söndürür. Çeviri çok ama çok pahalı bir üründür, lüks bir üründür ve Google Translate ya da başka olgulardan bağımsız bir fiyatlaması vardır. Kaliteli çeviri, kaliteli çevirmenler tarafından yapılır ve hakkı olan ücret de ödenir.</p> <p>Katılımcı 8: Hayır, insan faktörü her zaman gerekli olacaktır.</p> <p>Katılımcı 9: Kafası çalışan çevirmense post-editing yapar yine kazanır parasını. Herkesin en çok korktuğu şey bu zaten. Ama ben inanmıyorum.</p> <p>Katılımcı 10: Hiç sanmıyorum. Özellikle hassas çevirilerde insan mefhumu vazgeçilemez.</p>

Tablo 12: Çeviri sürecinde çeviri teknolojileri kullanımı sizce etik midir?

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Çeviriyi ona yaptırıp biz yaptık diye teslim etmediğimiz, sadece fikir almak için başvurduğumuz sürece neden olmasın.</p> <p>Katılımcı 2: Bilgisayar ya da hesap makinesi kullanmak ne kadar etikse bu da o kadar etikdir.</p>

Katılımcı 3: Herhangi bir gizlilik ilkesi ihlal edilmediği müddetçe kaliteli bir çeviri için her türlü teknolojinin kullanılabilmesini ve kullanılması gerektiğini düşünüyorum.

Katılımcı 4: Elbette etiktir. Çeviri araştırma işidir. Eğer doğru bilgiye bir veritabanı üzerinden ulaşabilirsek yapmamız gereken iş doğruluğunu özel alanda teyit ederek metni içselleştirebilmektir. Aksi takdirde, âdemoğlu açısından gelişim hiçbir zaman mümkün olmazdı.

Katılımcı 5: Evet etiktir ve zorunludur.

Katılımcı 6: Çevirmen makul ve yerinde olduğuna karar kıldığı sürece her türlü çeviri teknoloji aracından faydalanmak kesinlikle etiktir.

Katılımcı 7: Belirttiğim şekillerde etiktir ve de elzemdir. Bir Türk bile Türkiye'nin her köşesindeki deyimleri, atasözlerini, güncel söyleyiş tarzlarını %100 bilemez. İlla ki araştırmasını yapacak. Bu araştırmayı yaparken en doğru sonuca ulaşmak için de elinde bulunan tüm güçleri kullanacak. Aslolan çevirinin doğruluğudur, kalitesidir. Aslolan, varış noktasıdır. Varış noktasına varıldığı sürece, gidilen yol (profesyonellik çerçevesinde) çok da önemli değildir.

Ayrıca çeviri teknolojisi dediğimizde buna BDC programları da dahildir. Bir çeviri belleği kullanarak da çeviri yapma süresini ve verilen emeği azaltabilirsiniz. Ama bu da etiktir çünkü çeviri belleği, çeviride tutarlılığı sağlar. BDC kullanmak da çeviri projesinde kalite kontrol yapabilmenizi sağlar. Size harf hatalarını gösterebilir. Bir ekiple beraber çalışabilmenizi sağlar. Yaptığınız işe hız katar, profesyonellik katar. Şayet çeviriden yüksek ücret kazanmak istiyorsanız büyük firmalarla çalışmanız gerekir ve büyük firmaların hiçbir çeviri teknolojisine karşı alerjisi yoktur, tam tersine ne kadar çeviri teknolojisi varsa köküne kadar kullanırlar. Siz de bu teknolojileri sadece benimsemekle kalmayıp aynı zamanda her yeni projede aktif bir biçimde kullanmak zorundasınız. Tekrar ediyorum. Çeviride ücreti belirleyen unsur, birim kelime başına ödenen ücrettir. Kelime sayısı sadece o çarpma işlemine istatistiki bir değer olarak katılır, sadece işin hacmini belirtir. İşin gerektirdiği kalite düzeyini belirtmez. O nedenle ücretinizin artmasını istiyorsanız çeviriye dair her şeyi aktif biçimde kullanmalısınız. Çünkü sadece kelime sayınızı artırarak günde belli bir miktar çeviri yapabilirsiniz ve bunun insan anatomisi nedeniyle fiziksel bir üst limiti vardır. Ama daha donanımlı bir çevirmen olursanız, kazanacağınız paranın üst limiti yoktur.

Katılımcı 8: Evet.

Katılımcı 9: Etik olduğunu düşündüğüm için kullanıyorum.

Katılımcı 10: Teknolojinin bu derece ilerlediği bir dönemde ki benim gibi bir Elektrik ve Elektronik Mühendisi sanırım bu soruyu biraz tuhaf karşılar. Tüm teknolojiler insan yükünün hafifletilmesi için keşfedilmemişler midir? O zaman kullanmak gerek. Ama adilane ve dürüstçe. Alet işer, el övünür tarzı değil.

Tablo 13: Nöral makine çevirisi sistemleri çevirmenin yerini gelecekte hangi açılardan etkileyebilir? (Olumlu ya da olumsuz görüşlerinizi belirtiniz)

Katılımcı Görüşleri
<p>Katılımcı 1: Olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Zira herkesin çeviri yapabileceği bir zemin hazırlayacaktır.</p>
<p>Katılımcı 2: Nöral makine çeviri örnekleriyle bazen karşılaşıyorum ve kısmen başarılı buluyorum. Gelecekte çok daha başarılı olacağını düşünüyorum. Bu araçlar zaten kısmen insanların yerine geçtiler. Giderek de bu sayı artacaktır.</p>
<p>Katılımcı 3: Gerekli donanım gücünün (işlemci, ekran kartı, vs.) de geliştirilmesiyle zamanla çevirmenlerin yerini alabilir.</p>

Katılımcı 4: Bütün insanlık (tüm camia) açısından bakmıyorum konuya. Sorgulayan, düşünen ve okuyan meslek mensupları açısından sadece bir katma değer sağlayabilir. Ancak, sözüm ona çevirmenler zaten ebemkuşağı rengi ile alacakaranlıkta verim almaya/almamaya başlamış durumdadır. Bu nedenle kimileri için majör kimileri için ise minör etkilerden bahsedebiliriz.

Katılımcı 5: Çeviriler hızlanacaktır ama çevirmenlik mesleğinin değeri düşecektir.

Katılımcı 6: Nöral makine çevirisi alanındaki çalışmalar yapay zekâ ile ilgili çalışmalar ilerledikçe gelecekte çevri alanında beklediğimizin üzerinde faydalı çıktılar sağlayabilir. Dünyada teknolojik gelişmeleri durdurulamayan bir şekilde ilerlemektedir. İnsanoğlu küreselleşen dünyada teknolojik gelişmelerin ilerlemesini durduramayacaktır. Dolayısıyla çevirmenlerin ve bu camiada çalışanların nöral makine çevirisine karşı muhafazakâr bir duruş sergilemek ya da bu teknolojiye karşı çıkmak yerine, bu çeviri teknolojisine entegre olması, bu alana katkı sağlamaları daha uygun olacaktır.

Katılımcı 7: Sanatsal çeviri, gelecekte bilgisayarlar tarafından yapılabilirse bile ortaya çıkan çeviri, daha önceden başka bir insan çevirmenin yaptığı çevirinin bir kombinasyonu olacaktır. Yani makinenin yaptığı çeviri daha önceden zaten yapılmış olacaktır. Dolayısıyla makine tek başına sanatsal çeviri yapamaz. Ayrıca makineler, gündemi takip edemez. Güncel espriler yapamaz. Çeviride, özellikle sanatsal çeviride insan faktörü her zaman olacaktır. Bir de bu olay, hayata bakış açınızla alakalı. Cümleleri “veya” ile bağlamayın. “Ve” ile bağlayın.

İnsan VEYA Google VEYA Bing VEYA sözlük VEYA... Hayır, bu doğru bir yaklaşım tarzı değil. Burada aslolan, çeviri. Aslolan, netice. Dolayısıyla: İnsan VE Google VE Bing VE sözlük VE Facebook hayran sayfaları VE siteler VE sohbet ortamları VE... Çünkü çeviride optimum ifadenin ne olması gerektiğini nereden öğreneceğinizi asla bilemezsiniz. Hiç beklemediğiniz bir kişi, kaynak, site vs. öyle güzel bir laf eder ki, şaşırırsınız. O nedenle özellikle çeviri gibi son derece hassas ve pahalı bir işte kendi kendimize görünmez duvarlar koymamalıyız.

Katılımcı 8: Dil bilen bireylerin çeviri yapma şansını artırıp ve çeviri eğitiminin önemini azaltabilir.

Katılımcı 9: Biraz daha post-editing olayına kayma yaşanacaktır ister istemez.

Katılımcı 10: Çevirmen hem kaynak hem de hedef dile yeterince hakimse eğer, hiçbir şekilde etkilenmez. Sanal aşklar yaşanan bir dünyada, gerçek sevgilinin elini tutmanın hazzını verebilecek bir sanal alem var mıdır?

Bulguların Değerlendirilmesi ve Sonuç

Bu bölümde 13 tablodan elde edilen katılımcı verileri değerlendirilerek *Google Translate* kullanımının gerek çeviri sürecinde gerek sonraki aşamalarda çevirmenler üzerinde oluşan olumlu, olumsuz yanları tespit edilmiş, *Google Translate* kullanımında etğin yeri tartışılmış ve *Google Translate*'in Başarı oranı üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Katılımcı Görüşleri Doğrultusunda *Google Translate*'in Olumlu Yanları

Yardımcı, başvuru kaynağı ve Sözlük olarak kullanılabilir. Böylelikle anlamı bilinmeyen bir sözcüğe hızlıca erişilmesini sağlayarak vakit kazandırmaktadır. Ayrıca nasıl kullanılacağı bilirse çeviri kalitesine de olumlu etki yapabileceği gibi bir kelimenin birden farklı anlamına (eş anlamlıları dahil) erişim sağlanmasında aracı rol oynayabilir.

Teknik metinlerde terimin aktarılmasında çevirmene yardımcı olmaktadır.

Koşut metin özelliği gösterebilir. Böylelikle benzer metin türlerindeki sözcük veya sözcük gruplarının erek dile nasıl aktarılacağına ışık tutabilir.

Çeviri sürecini hızlandırır ve kolaylaştırır. Zira uzun metinlerde kolaylık sağlar. Benzer yapıların tekrar tekrar çevrilmesi gerekmez.

- ✚ Belli bir alan üzerinde geliştirilirse ilgili alanda yapılacak çeviri çalışmalarına katkı sağlayabilir.
- ✚ Kelime araştırmasının sonucunun teyit edilmesini sağlayabilmektedir.
- ✚ Çeviri sistemlerinde kullanılan yapay zekaya dayalı algoritmayla zamanla daha zamanla daha da gelişebilir.
- ✚ Sık sık belli yapıların tekrarlandığı uzun teknik metinlerin (kullanmalık/teknik) çevirisinde *Google Translate* kullanımı daha faydalı olabilir.
- ✚ *Google Translate* aracılığı ile çevirmen, çevirmenlik ve editörlük karışımı hibrit bir rol edinebilir. Bu da onun farklı roller üstlenmesini sağlayarak çeviri sürecinde para kaybetme riskini ortadan kaldırabilir.
- ✚ *Google Translate* iyi işlediği sürece (sistemde yeterli miktarda çeviri ve düzeltme yapıldıktan sonra) çevirmenin yükünü azaltabilir.
- ✚ Çevirmenin çeviri eylemi dışında redaktörlük, post editörlük vb. farklı alanlarda roller üstlenmesini sağlayabilir.

Katılımcı Görüşleri Doğrultusunda *Google Translate*'in Olumsuz Yanları

- ✚ İngilizce Türkçe ve tersi yönde çeviride henüz yeterli olmayabilir.
- ✚ Edebi ve sanatsal çeviri alanında yetersizdir.
- ✚ Gizlilik konusunda bazı endişeler vardır. Derin bir öğrenme algoritmasının hafızasındaki verilere herkesin ulaşabilmesi ve gizli olarak sınıflandırılacak metinlerin herkese açık sistemlere girilmesi gizlilik açısından sakıncalı olabilir.
- ✚ *Google Translate*'a yapılan çeviri girdilerine kullanıcılar tarafından öneriler yapılması hizmet sağlayıcı tarafından nitelikli kontrol edilmezse bu sistemden faydalanmak isteyenler yanlış çevirilerle karşı karşıya kalabilir.
- ✚ Hazır çeviri girdileri sağlayarak bilişsel zekayı hazırcılığa ve tembelliğe alıştırmalıdır.
- ✚ *Google Translate* kullanımı çevirmenin çeviri sürecini salt dilsel aktarım olarak görmesine yol açabilir.
- ✚ Çeviri çıktısına güvenilmeme ihtimali doğmaktadır.
- ✚ Sistem henüz tam geliştirilememiştir.
- ✚ Çevirmenin para kazanma ve iş alma oranını düşürmektedir ve çevirmenin çeviri eylemi dışında farklı işler yapmasını zorunlu kılmaktadır (örn: post editing).
- ✚ Çevirmenlik mesleğinin değerinin düşüşüne yol açabilir.
- ✚ Zamanla çevirmenlerin yerini alabilir.
- ✚ Dil bilenlerin çeviri yapma şansını artırıp çeviri eğitiminin zamanla önemini azaltabilir.

Katılımcı Görüşleri Doğrultusunda *Google Translate* Kullanımında Etiğin Yeri

- ✚ Gizli kalması gereken bilgilerin herkese açık erişimle sunulması etik açıdan sorun teşkil edebilir. Ancak metin, isteyen herhangî özel bir izne ihtiyaç duymaksızın erişilebileceği bir metinse etik sorun teşkil etmeyebilir.

✚ Eğer bir cümle ana hatlarıyla anlaşılacak üzere *Google Translate* kullanılıyorsa etik sorun teşkil etmemekle beraber çeviri tamamen *Google Translate* ile yaptırılıyorsa veya komple yapıştırma yapılıyorsa etik açısından sorun teşkil edebilir.

✚ Hizmet yardımcı başvuru kaynağı olarak kullanıldığı sürece etik konusu gündeme gelmemelidir. Ancak hizmeti kullanırken diğer yararlanıcıları (müşteri vb.) kandırmak veya suistimal etmek suretiyle çıkar elde edilirse ve haksız bir kazanım olursa etik sorunu ancak o zaman tartışmaya açılmalıdır.

✚ Çeviride tutarlılığı sağlamak, süreyi ve harcanan emeği azaltmak amacıyla kullanıldığında bu durum etik açısından bir sorun teşkil etmemektedir.

Katılımcı Görüşleri Doğrultusunda *Google Translate*'in Çeviri Başarı Oranları

✚ *Google Translate* bazı alanlarda (teknik metinler) %70-80'lere kadar başarılı çeviri çıktılarını verebilirken, bazı alanlarda post editing yapmak suretiyle bu oran %80-90'lara ulaşabilir. Ancak kimi alanlarda da (örn:edebi çeviri) çeviri çıktıları çok başarısız kalmaktadır.

✚ *Google Translate* Latin dillerinden Latin dillerine çevirilerde %80-90 oranında başarılı çeviriler yapabilmektedir (Örn: Fransızca-İtalyanca).

Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtların yer aldığı 13 tablo ayrıntılı incelendiğinde *Google Translate* kullanımının olumlu-olumsuz yanları, etik konusu ve çeviride başarı oranına yönelik yukarıdaki maddeler tespit edilmiştir. Bu maddelerden yola çıkarak *Google Translate*'in özellikle teknik çevirilerde büyük başarılar elde ettiği söylenebilir. Ayrıca post editing yapılmak suretiyle bu başarı oranı artmaktadır. Ancak çok komplike metinlerde ve sanatsal/edebi çevirilerde başarı oranı düşebilmektedir. Öte yandan *Google Translate* çevirmene hız ve zaman kazandırırken çevirmenin çeviri yaptığı metinden para kazanma olanağını katılımcıların çoğunluğunun da belirttiğine göre azaltabilmektedir. Bu durum çevirmenlerin farklı pozisyonlar üstlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Bununla beraber bazı katılımcılara göre *Google Translate* çevirmeni hazırcılığa alıştıran ve bilişsel zekayı tembelleğe iterken bazı katılımcılar ise üretkenlik açısından bu aracı kullanmanın faydalı olabileceğini belirtmiştir.

Bazı katılımcılara göre gizlilik konusu ve makine çevirisinin çeviri çıktısının çevirmen tarafından aynen olduğu gibi kullanılma olasılığı etik sorunu doğururken, bazı katılımcılar bu çeviri aracını yardımcı araç olarak görüp çeviri çıktılarının insan çevirmen tarafından denetlenip düzeltildiği sürece etik açısından sorun olmayacağını belirtmektedir.

Ayrıca aracın henüz tam anlamıyla %100 yüz çeviri çıktısı üretemeyeceği katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda bulgulanmıştır ve sistemin belirli alanlara yönelik olarak geliştirilmesi durumunda (örn: teknik çeviri) çeviride başarı oranının daha çok artacağı düşünülmektedir. Ortaya çıkan diğer bir sonuç ise *Google Translate*'in insan çevirmenin yerini alma riskinin henüz gerçekleşmeyeceğidir. Zira sistemin eksikleri ve henüz tam geliştirilememiş olması, her metne uygulanamaması vb. nedenlerle gerek çeviri sürecinde makine çevirisinin yetersiz kaldığı alanlarda gerekse de düzeltme aşamasında çevirmene her zaman ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

Arslan, Edinç (2018), "Otomatik Çeviri Araçlarının Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı: Google Çeviri Örneği", *SEFAD*, 2018 (39): s. 87-104.

Bassnett, Susan (2002), *Translation Studies* (3rd edition), Routledge, Londra ve New York.

-
- Chen, Xuewei, Acosta Sandra ve Barry Etheridge (2016), “Evaluating the Accuracy of Google Translate for Diabetes Education Material”, *JMIR Diabetes* 2016, Cilt 1, Sayı 1, s.1-11.
- Ersoy, Hüseyin ve Balkul Halil İbrahim (2012), “Teknolojik Gelişmelerin Çevirmen ve Çeviri Mesleği Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri: Çeviri Alanında Yeni Yaklaşımlar”, *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)* Cilt/Volume: 7, Sayı/Number: 2, Yıl/Year: 2012, s.295-307.
- Korkmaz, İnönü (2019), “Makine Çevirisinin Kısa Tarihçesi”, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, Cilt:6, Sayı:32, s.155-166.
- Şahin, Mehmet ve Dungan Nilgün (2014), “Translation Testing and Evaluation: A study on Methods and Needs”, *Translation & Interpreting* Cilt 6 Sayı 2, s. 67-90.
- Pym, Anthony (2011), “What technology does to Translating”, *Translation & Interpreting* Cilt 3, Sayı 1, s.1-9.
- Wu, Yonghui vd. (2016), “Google's Neural Machine Translation System: Bridging the Gap between Human and Machine Translation”, <https://arxiv.org/pdf/1609.08144.pdf> **Erişim:** 11.03.2019
- “Nöral Makine Çevirisi”, <https://translator.microsoft.com/help/articles/neural/> **Erişim:** 12.03.2019.
- <https://www.nor10.com/google-translate-icin-buyuk-guncelleme-noral-makine-cevirisi/> **Erişim:** 21.03.2019